នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារនៃការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ	:	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ
ដាក់ទៅ	:	អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
ថ្ងៃដាក់	:	ថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២
ភាគីអ្នកដាក់	:	សហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម	:	**អង់គ្លេស**

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 27-Aug-2012, 15:31
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ប្រភេទឯកសារដែលស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារកំណត់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង: **សាធារណៈ/Public**

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ:

ការពិនិត្យចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារបណ្ដោះអាសន្នឡើងវិញ:

ឈ្មោះមន្ត្រីដែលបានពិនិត្យ:

ហត្ថលេខា:

ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹង "សំណើរបស់ នួន ជា អនុលោមតាមវិធាន៣៥ សុំឲ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់ប្រឆាំងនឹង ហោ ណាំហុង"

អ្នកដាក់ឯកសារ:	អ្នកទទួលឯកសារ:	ចម្លងជូន:
សហព្រះរាជអាជ្ញា:	**អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង:**	**ជនជាប់ចោទ:**
លោកស្រី ជា លាង	ចៅក្រម និល ណុន, ប្រធាន	នួន ជា
លោក Andrew CAYLEY	ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT	អៀង សារី
	ចៅក្រម យ៉ា សុខន	ខៀវ សំផន
	ចៅក្រមJean-Marc LAVERGNE	
	ចៅក្រម យូ ឧត្តរា	**មេធាវីការពារក្ដីជនជាប់ចោទ:**
		លោក សុន អរុណ
	សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី:	លោក Michiel PESTMAN
		លោក Victor Koppe
	ពេជ អង្គ	លោក អាង ឧត្តម
	Elisabeth SIMONNEAU FORT	លោក Michael G.KARNAVAS
		លោក គង់ សំអុន

Anta GUISSE
លោក Arthur VERCKEN
លោក Jacques VERGÈS

I. សេចក្តីផ្តើម និង ប្រវត្តិនីតិវិធី

១- នៅថ្ងៃទី១៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២ មេធាវីការពារក្តី នួន ជា ("មេធាវីការពារក្តី") បានស្នើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចាត់ការជាបន្ទាន់ប្រឆាំងនឹង ហោ ណាំហុង តាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ("សំណើ")[1]។ មេធាវីការពារក្តីតវ៉ាថា"ចំណាត់ការជាបន្ទាន់"[2] គឺជាការសមស្របដោយហេតុថា "ចំណាប់អារម្មណ៍ថ្មីៗនៅក្នុងសារព័ត៌មានរបស់ ហោ ណាំហុង ដែលគេត្រូវតែមើលឃើញថា ជាការប៉ុនប៉ងដាក់ឥទ្ធិពលមិនត្រឹមត្រូវទៅលើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង សាក្សីដែលនឹងចូលមកបំភ្លឺខាងមុខ មេធាវីការពារក្តី ព្រមទាំងសាធារណជនជាទូទៅ មានតម្លៃស្មើនឹងការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាល នៅ អ.វ.ត.ក"[3]។ មេធាវីការពារក្តីស្នើថា "ចំណាត់ការជាបន្ទាន់ មានទម្រង់ដូចជាការស្តីបន្ទោស ជាសាធារណៈដល់រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេស និងការព្រមានជាផ្លូវការចំពោះគាត់ មិនឲ្យធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ណាមួយផ្សេងទៀតដែលមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានេះ"[4]។

២- កាលពីថ្ងៃទី២៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២, ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានដាក់ "សេចក្តីបន្ថែម"មួយពីលើសំណើរបស់ខ្លួន ("សេចក្តីស្នើសុំបន្ថែម")[5]។ សំណើបន្ថែមនេះស្វែងរកសុំលើកឡើងបន្ថែមថាសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់លោក ហោ ណាំហុង បានជ្រៀតជ្រែកជាបន្ថែមទៀត នៅក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់តុលាការដោយសារការគំរាមកំហែង ការបំភិតបំភ័យ ឬម្យ៉ាងទៀតដោយការ ជ្រៀតជ្រែកចំពោះសាក្សី ភី ភួន ដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មជាសាក្សីជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៅមុនកាលបរិច្ឆេទនៃការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ ហោ ណាំហុង ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់[6] ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថាសេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះបានគាបសង្កត់លើ ភី ភួន ដើម្បីឲ្យ បដិសេធចោលនូវ ផ្នែកខ្លះនៃសក្ខីកម្មសាក្សីរបស់ខ្លួន[7] និងបានស្នើសុំផ្តល់ក្នុងនាមជាសំណងជួសជុល បន្ថែមមួយថា សុំឲ្យ

[1] **E219** សំណើអនុលោមតាមវិធាន៣៥ សុំឲ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់ប្រឆាំងនឹងរដ្ឋមន្ត្រីការបរទេស ហោ ណាំហុង, ១៣ សីហា ២០១២ ("សំណើ")។ សំណើនេះបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២។

[2] **E219** សំណើ, កំណត់សម្គាល់*ខាងដើម* លេខ១ ត្រង់កថាខណ្ឌទី២៣(ខ)។ វិធាន៣៥(២)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងចាត់ការលើឧទាហរណ៍ជាក់លាក់នៃការជ្រៀតជ្រែកជាបន្ទាន់។

[3] **E219** សំណើ, កំណត់សម្គាល់*ខាងដើម* លេខ១ ត្រង់កថាខណ្ឌទី១។

[4] **E219** សំណើ, កំណត់សម្គាល់*ខាងដើម* លេខ១ ត្រង់កថាខណ្ឌទី២៣(គ)។

[5] ឯកសារលេខ E219/1 សំណើសុំបន្ថែមពីលើសំណើសុំឲ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់ប្រឆាំងនឹងលោករដ្ឋមន្ត្រីការបរទេស ហោ ណាំហុង អនុលោមតាមវិធាន៣៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ចុះថ្ងៃទី២៤ សីហា ២០១២។ ដែលបានជូនដំណឹងកាលពីថ្ងៃទី២៤ សីហា ២០១២។

[6] ឯកសារលេខ E219/1 សំណើសុំបន្ថែម, កំណត់សម្គាល់លេខ៥ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី៤។

[7] ឯកសារលេខ E219/1 សំណើសុំបន្ថែម, កំណត់សម្គាល់លេខ៥ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី៤,៥។

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង "ដឹកនាំកិច្ចស៊ើបសួរបន្ថែមទៀតដើម្បីបញ្ជាក់ពីការពិតថា តើមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ដំណើរការនីតិវិធី ក្នុងការស៊ើបសួរប្រឆាំងនឹង ហោ ណាំហុង" អនុលោមតាមវិធាន៣៥.២.(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែរ ឬទេ[8]។

៣- នៅក្នុងចម្លើយតបនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជំទាស់នឹងសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី និងសេចក្តីបន្ថែម។ សហព្រះរាជអាជ្ញាសន្និដ្ឋានថា មេធាវីការពារក្តីខកខានក្នុងការបង្ហាញភ័ស្តុតាងចំពោះការទាមទាររបស់ខ្លួន អំពីការជ្រៀតជ្រែងក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការតាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ("វិធាន")។

II. សំណើគួរត្រូវបានបដិសេធ

៤- វិធាន៣៥ ពាក់ព័ន្ធតែអំពើណាដែលមានតម្លៃស្មើនឹងការជ្រៀតជ្រែកក្នុង "កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ"។ គោលបំណងនៃវិធាននេះគឺ "ដើម្បីធានាថា ការអនុវត្តនូវយុត្តាធិការរបស់តុលាការ ពុំត្រូវបានរារាំង ហើយថាមុខងារជាមូលដ្ឋានរបស់តុលាការត្រូវបានការពារ"[9]។ នៅចុងបញ្ចប់នៃចំណុចនេះ គឺនៅលើ"ការអនុវត្ត*ដោយសុភវិនិច្ឆ័យ* ចំពោះវិធាននេះ នៅពេលដែល សចស ឬអង្គជំនុំជម្រះពិចារណាអំពីសកម្មភាពទាំងឡាយដែលបានប្រព្រឹត្តឡើងដោយបុគ្គលណាម្នាក់ ដែលគំរាមកំហែងដល់កិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ" ដើម្បីការពារដំណើរការប្រកបដោយសុចរិតភាព[10]។ វិធាននេះមិនមែនជាយន្តការធ្វើឱ្យច្របូកច្របល់ដល់ពេលវេលា និងធនធានក្រខ្សត់របស់តុលាការនេះឡើយ។

៥- វិធាន៣៥(១)ចែងថាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង "អាចដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬបញ្ជូនទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច នូវជនណាម្នាក់ដែលជ្រៀតជ្រែកដោយចេតនាពិតប្រាកដ ក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ" ឬញុះញង់ ឬប៉ុនប៉ងប្រព្រឹត្តអំពើដូច្នេះ[11]។ វិធាននេះផ្តល់បន្ថែមនូវបញ្ជីទម្រង់នៃការជ្រៀតជ្រែកដែលអាចនឹងកើតមាន[12]។ វិធាន៣៥(២) ចែងថា "នៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះមានហេតុផល

---

[8] ឯកសារលេខ E219/1 សំណើសុំបន្ថែម, កំណត់សម្គាល់លេខ៥ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី៧ (ដោយលុបចោលអត្ថបទដែលនៅក្នុងអព្ភន្តរសញ្ញា)។

[9] **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យចាត់ការជាបន្ទាន់តាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២១។

[10] **D314/2/7** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា និង អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ កសចស លើសំណើសុំឱ្យកោះហៅសាក្សី, ៨ មិថុនា ២០១០, កថាខណ្ឌទី៣៨ (សង្កត់ន័យត្រង់អក្សរទ្រេត)។

[11] វិធាន៣៥(១) & ៣៥(១)(ឆ)។

[12] វិធាន៣៥(១)(ក-ច)។

ជឿថា បុគ្គលណាម្នាក់អាចបានប្រព្រឹត្តអំពើណាមួយ ដូចមានចែងក្នុង[វិធាន៣៥(១)ខាងលើ] អង្គជំនុំជម្រះ អាច៖

ក- ចាត់ការជាមួយបញ្ហានេះជាបន្ទាន់

ខ- ដឹកនាំការស៊ើបសួរបន្ថែម ដើម្បីឲ្យដឹងប្រាកដថា តើមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ចាត់ការតាមនីតិវិធី ឬ

គ- បញ្ជូនបញ្ហានេះទៅឲ្យអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច របស់ព្រះរាជអាជ្ញានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬអង្គការសហប្រជាជាតិ”។

៦- ការវិភាគដែលពាក់ព័ន្ធ “មានជាប់ទាក់ទងទៅនឹងការវាយតម្លៃអំពីវត្តមាននៃ... អំពើ ឬការខកខានណាមួយដែលអាចឲ្យគេបកស្រាយបានថា ជាការគំរាមកំហែង ការបំភិតបំភ័យ ការបង្ករបួសស្នាម ការសូកប៉ាន់ ឬការជ្រៀតជ្រែក”[13] ទៅលើសាក្សីណាម្នាក់ ឬបុគ្គល ឬក្រុមពាក់ព័ន្ធដទៃផ្សេងទៀត។ គោលបំណងនៃការហាមឃាត់ចំពោះអំពើណាមួយ ដែលមានទំនោរធ្វើឲ្យខូចដល់ផលប្រយោជន៍នៃកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ គឺដើម្បីធានាថា ការអនុវត្តនូវយុត្តាធិការរបស់តុលាការពុំត្រូវបានរារាំង ហើយថាមុខងារតុលាការជាមូលដ្ឋានត្រូវបានការពារ។ ការណ៍នេះតម្រូវច្បាស់ណាស់ថា តួអង្គពីខាងក្រៅត្រូវបានរារាំងមិនឲ្យមានឥទ្ធិពលទៅលើចៅក្រមរបស់តុលាការ [សាក្សី ឬក្រុមពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត] ឬពីការធ្វើសកម្មភាពបែបណាមួយដែលអាចឲ្យគេមើលឃើញថា ជាការប៉ុនប៉ងធ្វើដូច្នេះមែន”[14]។ វាមិនសំខាន់ទេថាតើសាក្សី [ឬក្រុមពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត] ពិតជាទទួលអារម្មណ៍ថា ត្រូវបានគេគំរាមកំហែង ឬបំភិតបំភ័យ ធ្វើឲ្យរាងចាល ឬទទួលរងឥទ្ធិពលនោះ”[15]។

៧- ដើម្បីរារាំងការរំលោភបំពានទៅលើវិធាន៣៥ ដើម្បីផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើបញ្ហាទាំងឡាយដែលស្ថិតក្នុងគោលដៅរបស់ខ្លួន និងដើម្បីការពារមូលដ្ឋានសមហេតុផលនៃការបញ្ចេញមតិដោយសេរី

---

[13] **D314/2/7** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា និង អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ កសចស លើសំណើសុំឲ្យកោះហៅសាក្សី, ៨ មិថុនា ២០១០, កថាខណ្ឌទី៣៨។

[14] **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់, ១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២១ (លប់ចោលត្រង់សេចក្តីយោងខាងក្នុង)។

[15] **D314/2/7** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា និង អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ កសចស លើសំណើសុំឲ្យកោះហៅសាក្សី, ៨ មិថុនា ២០១០, កថាខណ្ឌទី៤០ ដោយដកស្រង់រឿងក្តី *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Haraqija និង Morina,* សំណុំរឿងលេខ IT-04-84-R77.4, សាលក្រមអំពីការប្រមាថ, តុលាការ ICTY, ១៧ ធ្នូ ២០០៨, កថាខណ្ឌទី១៨-២០។

វិធាន៣៥ដាក់លក្ខខណ្ឌភ័ស្តុតាងថាភាគីដែលស្នើសុំ ត្រូវបំពេញឲ្យបាន ដើម្បីឲ្យមានឧបាស្រ័យតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃវិធាន៣៥ ដំណើរការទៅបាន៖

> *យោងតាមវិធាន៣៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គជំនុំជម្រះដែលបានទទួលការចោទប្រកាន់នៃការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាល អាចធ្វើចំណាត់ការត្រឹមតែក្រោមវិធាននេះប៉ុណ្ណោះ បើសិនជាខ្លួនមានហេតុផលនាំឲ្យជឿបានថា បុគ្គលនោះអាចបានជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ...។ នេះជាលក្ខខណ្ឌកម្រិតអប្បបរមាសម្រាប់ការស៊ើបសួរ ដែលធ្វើឲ្យមានប្រតិកម្មឡើង តាមរយៈ "ហេតុផលនាំឲ្យជឿបាន"ថា ទង្វើដែលមានសក្តានុពលដល់ការគំរាមកំហែងចំពោះកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការអាចនឹងកើតមានឡើង។ វាគ្រាន់តែផ្តល់ឲ្យមានការស្រាវជ្រាវបន្ថែមប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនចាំបាច់តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះចូលរួមពាក់ព័ន្ធក្នុងការពិនិត្យល្អិតល្អន់លើអង្គសេចក្តីនៃការចោទប្រកាន់ ឬការសង្ស័យអំពីការជ្រៀតជ្រែក ឬវាយតម្លៃអំពីបញ្ហានៃការទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គលឡើយ។ លក្ខខណ្ឌកម្រិតនេះនឹងត្រូវបានបំពេញ ដរាបណាមូលដ្ឋានជាក់ស្តែងសម្រាប់ការចោទប្រកាន់ មានហេតុផលនាំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះជឿបានថា ការចោទប្រកាន់នោះមិនមែនគ្រាន់ជាការស្មានៗទេ។ បើសិនជាមានហេតុផលឲ្យជឿថា មានបុគ្គលណាម្នាក់អាចបានជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការនោះ អង្គជំនុំជម្រះ..អាច ប៉ុន្តែមិនចាំបាច់ត្រូវតែធ្វើនោះទេ ធ្វើចំណាត់ការមួយ ឬច្រើន ដូចមានចែងក្នុងវិធាន៣៥(២) ដែលវិធាននេះរួមបញ្ចូលការធ្វើចំណាត់ការចំពោះបញ្ហាជាបន្ទាន់[16]។*

អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា សូម្បីតែមានសំណើមួយដែលមានសំអាងហេតុតាមអ្វីដែលមានចែងក្នុងវិធាន៣៥ក៏ដោយ ក៏ចំណាត់ការត្រូវស្ថិតក្នុងឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង[17]។ មានសេចក្តីបន្ថែមយ៉ាងដូច្នេះថា៖

---

[16] **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់, ១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២០ (លុបចោលត្រង់សេចក្តីយោងខាងក្នុង)។

[17] **E116/1/7** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចស៊ើបសួរ, ២៧ មេសា ២០១២, កថាខណ្ឌទី៣៨ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ៨៧ ("វិធាន៣៥ ផ្តល់អំណាចខាងឆន្ទានុសិទ្ធិឲ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងអង្គជំនុំជម្រះ ចាត់ការលើបញ្ហានៃការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ ដូចបានគូសបញ្ជាក់ក្នុងកថាខណ្ឌទី១ និងទី២ របស់ខ្លួនដែលប្រើពាក្យថា "អាច")។

ការរកឃើញថា មានហេតុផលឲ្យជឿបាន មិនតម្រូវ ឬមិនពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការកំណត់សម្រេចលើអង្គសេចក្តីនៃការចោទប្រកាន់ ឬការសង្ស័យអំពីការជ្រៀតជ្រែកឡើយ។ ប៉ុន្តែការរកឃើញថាមានហេតុផលឲ្យជឿបានថា បទដ្ឋានត្រូវបានបំពេញ តម្រូវឲ្យ...អង្គជំនុំជម្រះធ្វើការសន្និដ្ឋានថា មានមូលដ្ឋាន ឬហេតុផលជាក់ស្តែង ដែលនេះជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃ ជំនឿ*របស់ខ្លួន។ មូលដ្ឋាន ឬហេតុផលជាក់ស្តែងនេះ ត្រូវតែបង្កើតឲ្យបាន ដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃការពិនិត្យទៅលើការចោទប្រកាន់ ឬការសង្ស័យ ដែលការពិនិត្យនេះអាចជាកត្តាអត្តនោម័ត*[18] ។

៨- តាមការយល់ឃើញរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សេចក្តីណែនាំបន្ថែមរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រព្រឹត្តិទៅនៃវិធាន៣៥ នឹងនាំមកនូវភាពច្បាស់លាស់មួយដែលមានប្រយោជន៍ដល់ ការបកស្រាយ ប៉ុន្តែមិនចាំបាច់ជាក់លាក់នោះទេ ចំពោះដំណោះស្រាយលើសំណើមួយនេះ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងលក្ខខណ្ឌនៃការបង្ហាញភ័ស្តុតាងដែលត្រូវឆ្លើយតប ដើម្បីចាត់ការជាបន្ទាន់ តាមវិធាន៣៥.២ នោះអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងយល់ឃើញថា ដូចបានថ្លែងនៅខាងលើស្រាប់ គេអាចប្រើចំណាត់ការជាបន្ទាន់សម្រាប់ការស្វែងរកនូវជំនឿសមហេតុផលណាមួយ[19]។ យ៉ាងដូច្នេះក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានថ្លែងផងដែរថា ការរកឃើញជំនឿសមហេតុផលណាមួយ គឺជា "លក្ខខណ្ឌបទដ្ឋានអប្បបរមា សម្រាប់បើកការស៊ើបអង្កេត" ដែល "នាំឲ្យមានត្រឹមតែការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម" និងមិនមានជាប់ទាក់ទងទៅនឹង "ការពិនិត្យជាលម្អិតទៅលើខ្លឹមសារនៃការចោទប្រកាន់ណាមួយ" ឡើយ[20]។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានឯកភាពថា "បទដ្ឋានដែលតម្រូវឲ្យមាន*មូលហេតុអាចឲ្យជឿបាន* គឺជាបទដ្ឋានដែលមានលក្ខណៈស្រាលបំផុត និងអាចឲ្យមានការស៊ើបសួរពី... អង្គជំនុំជម្រះណាមួយ"[21]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានទទួលស្គាល់ថា អនុប្រយោគនៅក្នុងវិធាន៣៥.២.ក បានអនុញ្ញាតឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង "ចាត់ការជាមួយបញ្ហានេះជាបន្ទាន់" ដែលក្តោបទៅលើចំណាត់ការសក្តានុពលជា

---

[18] **D314/1/12** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ នួន ជា និង អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់ កសចស លើសំណើសុំឲ្យកោះហៅសាក្សី, ៨ មិថុនា ២០១០, កថាខណ្ឌទី៣៧ (សង្កត់ន័យត្រង់ឃ្លាដើម)។

[19] **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យចាត់ការជាបន្ទាន់ តាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២០ (សេចក្តីយោងផ្ទៃក្នុងត្រូវបានលុបចោល)។

[20] **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យចាត់ការជាបន្ទាន់ តាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២០ (សេចក្តីយោងផ្ទៃក្នុងត្រូវបានលុបចោល)។

[21] **D314/1/12** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា និងលោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ កសចស លើសំណើសុំឲ្យកោះហៅសាក្សី, ថ្ងៃទី៨ មិថុនា ២០១០, កថាខណ្ឌទី៣៧ (សង្កត់ន័យបន្ថែមដើមដោយ*អក្សរទ្រេត*)។

ច្រើន ដែលមានចំណាត់ការខ្លះដូចជា ការបដិសេធសំណើណាមួយ អាចមិនចាំបាច់ធ្វើការស្វែងរកភ័ស្តុតាងបន្ថែមទៀត ឲ្យហួសពី "មូលហេតុដែលអាចឲ្យជឿបាន" នោះឡើយ។ យ៉ាងដូច្នេះក៏ដោយក៏វាមុខជានឹងមានភាពលើសលប់ជាមិនខាន បើសិនជាលក្ខខណ្ឌបទដ្ឋានអប្បបរមាដែលនាំឲ្យមានត្រឹមតែ*ការស៊ើបអង្កេត* មានដូចគ្នានឹងបទដ្ឋាននៃភ័ស្តុតាង សម្រាប់សម្រេចឲ្យមានចំណាត់ការបន្ទាន់ដែលបានរិះគន់នោះ[22]។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាជូនសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា កាលណាចំណាត់ការបន្ទាន់នោះមានជាប់ទាក់ទងនឹងការកំណត់ពិរុទ្ធភាព ដូចដែលដំណោះស្រាយរបស់មេធាវីការពារក្តីបានស្នើសុំនៅទីនេះ នោះបទដ្ឋានភ័ស្តុតាងគឺចាំបាច់ត្រូវតែមានលក្ខណៈខ្ពស់ជាង។ ការណ៍នេះ ត្រូវបានអះអាងបញ្ជាក់ដោយយុត្តិសាស្ត្រនៃតុលាការ ICTY ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងចំណាត់ការតាមវិធាន៧៧ ដែលថាអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនេះធ្លាប់បានធ្វើការយោងពីមុនមក ដែលតម្រូវឲ្យមានភ័ស្តុតាង "ហួសពីវិមតិសង្ស័យ" ដើម្បីស្វែងរកពិរុទ្ធភាព[23]។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងខ្លួនឯងធ្លាប់បានធ្វើការអះអាងថា "ជាមួយវិធាន ៧៧ នៃតុលាការ ICTY កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីអនុលោមតាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង គឺជាកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ទើបចំណុះឲ្យគោលការណ៍ធម្មតានៃការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ"[24]។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក៏ធ្លាប់បានបញ្ជាក់ដូចគ្នានេះដែរ

---

[22] អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានថ្លែងថា ចំណុចចាប់ផ្តើមនៃ "មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់" គឺមានលក្ខណៈចាំបាច់ក្នុងការប្រើប្រាស់នូវវិធានការណាមួយក៏ដោយ ដែលមាននៅក្នុងវិធាន៣៥.២ ទោះបីជាគេបានលើកឡើងពី "មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់" នោះនៅក្នុងវិធាន៣៥.២.ខ តែប៉ុណ្ណោះក៏ដោយ។ **D314/1/12** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា និងលោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ កសចស លើសំណើសុំឲ្យកោះហៅសាក្សី, ថ្ងៃទី៨ មិថុនា ២០១០, កថាខណ្ឌទី៣៦ ("បទដ្ឋានដែលតម្រូវឲ្យមាន *មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់* ត្រូវតែបំពេញ ដើម្បីឲ្យមានការបើកកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ចាត់ការបញ្ហានោះភ្លាមៗ ឬបញ្ជូនបញ្ហានោះទៅស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ឬរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ")។ បន្ថែមលើនេះ តាមនិយមន័យរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះផ្ទាល់នោះគឺថា និយមន័យរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះស្តីពី "មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់" នោះក៏ពុំមែនជាបទដ្ឋានមួយដ៏ខ្ពស់គ្រប់គ្រាន់ល្មមក្នុងការកំណត់ពីការប្រព្រឹត្តខុសនោះដែរ៖ "បទដ្ឋានដែលទាមទារឲ្យមាន*មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់* តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង គ្រាន់តែបង្ហាញថាតើភ័ស្តុតាងមាននៅចំពោះមុខខ្លួន បង្ហាញជា*បឋម* ថាមានករណីប្រមាថតុលាការ ដែរឬទេ ហើយមិនតម្រូវឲ្យធ្វើការសម្រេចចុងក្រោយថា តើមានការប្រមាថដែរ ឬទេ នោះឡើយ" *ដដែលដូចមុន* កថាខណ្ឌទី៣៨។

[23] *នៅក្នុងករណី Matter of Vojislav Šešelj,* សំណុំរឿងលេខ IT-03-67-R77.4, សំណៅកោសលុបចេញខ្លះសម្រាប់សាធារណជនស្តីពីសេចក្តីសម្រេចចេញនៅថ្ងៃទី២៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២, តុលាការ ICTY, ថ្ងៃទី២៨ មិថុនា ២០១២, កថាខណ្ឌទី៤២។ *សូមមើលផងដែរ រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Vojislav Šešelj,* សំណុំរឿងលេខ IT-03-67-AR77.2, សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អយ្យការប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ចុះថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៨, ថ្ងៃទី២៥ កក្កដា ២០០៨, តុលាការ ICTY, កថាខណ្ឌទី១៦ ("អង្គជំនុំជម្រះសាលាឧទ្ធរណ៍រំឮកថា...បទដ្ឋាន"មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់" តាមវិធាន៧៧.ឃ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង តម្រូវឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគ្រាន់តែឲ្យបង្ហាញ ថាតើភ័ស្តុតាងនៅចំពោះមុខខ្លួនបានលើកឡើងពីករណីស្តីពី*ការឃើញមួយក្រឡេកភ្នែក (prima facie)* នៃការប្រមាថលើអង្គជំនុំជម្រះដែរ ឬមួយយ៉ាងណា ហើយពុំមែនឲ្យធ្វើការស្រាវជ្រាវរកមើលថាតើគេបានប្រព្រឹត្តការប្រមាថនោះហើយ ឬនៅនោះ ទេ")។

[24] **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យចាត់ការជាបន្ទាន់ តាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រលេខ២៨។

ថា ការរកឃើញការប្រព្រឹត្តអាក្រក់ តាមវិធាន៣៥.១ ត្រូវតែត្រូវទៅតាមបទដ្ឋានមួយ ដែល "ហួសពីវិមតិសង្ស័យ"[25]។

៩- លើសពីនេះទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាជូនសេចក្ដីសន្និដ្ឋានថា ភាគីដែលស្នើសុំ មិនត្រឹមតែត្រូវបង្ហាញថា អំពើ ឬការខកខានដែលបង្កើតបានជាការជ្រៀតជ្រែកនោះ ត្រូវធ្វើទៅតាមបទដ្ឋានពាក់ព័ន្ធប៉ុណ្ណោះ ត្រូវបង្ហាញថាត្រូវបានគេប្រព្រឹត្តឡើងដោយមាន *បំណងឧក្រិដ្ឋ*មួយ "ដោយចេតនាពិតប្រាកដ" ថែមទៀតផង។ មានភាពតានតឹងមួយចំនួននៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចនានាពីមុនរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើបញ្ហានេះ។ នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចមួយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានសម្រេចថា កាលណាមានការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវចោទប្រកាន់ដែលភាគីស្នើសុំ ត្រូវតែធ្វើការបង្ហាញថា អំពើដែលបានចោទប្រកាន់នោះ ត្រូវបានគេប្រព្រឹត្តឡើង "ដោយចេតនាពិតប្រាកដ" ក្នុងការប៉ុនប៉ងមួយ ដើម្បីជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ[26]។ យ៉ាងដូច្នេះក៏ដោយ ក៏នៅក្នុងសេចក្ដីសម្រេចមួយផ្សេងទៀត អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានធ្វើការសម្រេចយ៉ាងច្បាស់លាស់ថា "ការធ្វើអន្តរាគមន៍ ដោយអនុលោមតាមវិធាននេះ អាចធ្វើទៅបាន លុះត្រាតែមានការជឿជាក់ដោយមានហេតុផលសមស្របថា បុគ្គលម្នាក់នោះបានជ្រៀតជ្រែកកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ "ដោយចេតនាពិតប្រាកដ"[27]។

១០- នៅក្នុងសំណើបន្ទាន់មួយនេះ មេធាវីការពារក្ដីមិនបានលើកឡើងពីការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌមកចោទប្រកាន់ទេ។ ប៉ុន្តែគេបានស្នើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងធ្វើការដោះស្រាយលើបញ្ហានេះ ដោយ

[25] **E116/1/7** សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចស៊ើបសួរ, ថ្ងៃទី២៧ មេសា ២០១២, កថាខណ្ឌទី៣៦ ("ប្រសិនបើត្រូវបានបង្ហាញឲ្យឃើញហួសពីវិមតិសង្ស័យរួចហើយនោះ ការលាតត្រដាងឯកសារដែលត្រូវបានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់រួចហើយ គឺជាបទល្មើសមួយប្រភេទ អនុលោមវិធាន៣៥.១.ក នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលអាចបណ្ដាលឲ្យមានការដាក់ទណ្ឌកម្មស្របតាមច្បាប់កម្ពុជា ៧៩ និង/ឬ ក៏ជាកំហុសវិជ្ជាជីវៈរបស់មេធាវី")។

[26] **E176/2** សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យចាត់ការជាបន្ទាន់ តាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង, ថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២២។

[27] **E142/3** សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ ដោយអនុលោមតាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពពុំត្រឹមត្រូវនៅក្នុងកំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងជាសំឡេងនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សីរបស់ កសចស, ថ្ងៃទី១៣ មីនា ២០១២, កថាខណ្ឌទី៩។ *សូមមើលផងដែរ ដដែលដូចខាងលើ* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៣ (ដោយបានបញ្ជាក់អះអាងឡើងវិញថា បំណងឧក្រិដ្ឋ (*mens rea*) ដោយមានចេតនាពិតប្រាកដ ត្រូវតែបានបង្ហាញនៅក្នុងដំណាក់កាលដាក់សំណើ៖ "នៅក្នុងការចោទប្រកាន់អំពីចំណុចខ្វះចន្លោះរវាងកំណត់ហេតុជាខ្សែអាត់សម្លេង និងចម្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ មេធាវីពុំបានបង្ហាញ ឬពុំបានព្យាយាមចង្អុលបង្ហាញថាបុគ្គលិក កសចស ពិតជាបានបំប្លែងកំណត់ហេតុនៃកិច្ចស៊ើបសួរដោយចេតនាពិតប្រាកដឡើយ...")។

“ចាត់ចំណាត់ការជាបន្ទាន់”[28]។ វិធាន៣៥.១ អនុវត្តបទដ្ឋាន “ដោយចេតនាពិតប្រាកដ” ចំពោះ “ទណ្ឌកម្ម” ណាមួយក៏ដោយដែលបានដាក់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដូចដែលត្រូវបានពណ៌នាក្រោយមកទៀតនៅក្នុងវិធាន៣៥.២។ “ទណ្ឌកម្ម”ជាសក្ខានុពលមួយក្នុងចំណោមនោះ គឺអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាច“ចាត់ការជាមួយបញ្ហានេះជាបន្ទាន់[29]។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើដោយគោរពថា ការចោទប្រកាន់ពីការជ្រៀតជ្រែកណាមួយក៏ដោយ តាមវិធាន៣៥ ត្រូវតែមាន *បំណងឧក្រិដ្ឋ* មួយ “ដោយចេតនាពិតប្រាកដ” ដោយមិនគិតពី ថាតើការទទួលខុសត្រូវ *ផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ* ត្រូវបានចោទប្រកាន់ដែរ ឬមួយយ៉ាងណានោះឡើយ[30]។ ដូចដែលតុលាការ ICTY ធ្លាប់បានថ្លែងពាក់ព័ន្ធទៅនឹងវិធាន៧៧ ថា “ចំពោះ*អំពើពិរុទ្ធ*នីមួយៗដែលក្តោបដោយវិធាន៧៧.ក ភាគីដែលបានលើកសំណើត្រូវតែបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទបានប្រព្រឹត្តដោយមានចេតនាពិតប្រាកដ គឺថាដោយមានចេតនាជាក់លាក់នេះ អំពីការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ។ ចេតនាបែបដូច្នេះអាចនឹងត្រូវបានបង្ហាញដោយឡែក ឬទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានចេញពីអង្គហេតុនានា ទៅតាមករណីនីមួយៗ”[31]។ មេធាវីការពារក្តីទំនងជាឯកភាពថា គាត់ត្រូវតែបង្ហាញពីបទដ្ឋានដែលមានចេតនាពិតប្រាកដ និងការដឹងឮ[32]។

១១- ដោយមិនគិតពី សូម្បីតែចំណាត់ការជាបន្ទាន់អាចត្រូវបានធ្វើឡើង ទៅតាមបទដ្ឋាន “មូលហេតុអាចឲ្យជឿបាន” និងដោយពុំមានបង្ហាញពី *បំណងឧក្រិដ្ឋ* ក៏ដោយ ក៏ភាគីដែលដាក់សំណើត្រូវតែបង្ហាញពី “មូលដ្ឋានជាក់លាក់ ឬ *មូលហេតុ* ដែលជាមូលដ្ឋាននៃ *ជំនឿ* របស់ខ្លួន... ដោយផ្អែកលើការពិនិត្យ លើ

[28] **E219** សំណើ, កំណត់សម្គាល់*ខាងលើ* លេខ១ ត្រង់កថាខណ្ឌទី២៣.គ។

[29] វិធាន ៣៥.២.ក

[30] គោលជំហរនេះទំនងជាត្រូវបានគាំទ្រដោយអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល។ *សូមមើល* **E130/4/3** សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបង្គាប់ឲ្យជនជាប់ចោទមានវត្តមានក្នុងសាលសវនាការ, ថ្ងៃទី១៣ មករា ២០១២, ទំព័រទី២ (ដោយបានកត់សម្គាល់ថា ទណ្ឌកម្មពុំមែនជាផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌដែលបានដាក់ដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង មិនអាចបង្កើតបានជា “ការជ្រៀតជ្រែកដោយដឹង និងមានចេតនា ទៅលើកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ ដោយយោងទៅតាមអត្ថន័យនៃវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ ”) ។

[31] *រដ្ឋអាជ្ញា ទល់នឹង Beqa Beqa*, សំណុំរឿងលេខ IT-03-66-T-R77, សេចក្តីសម្រេចលើការប្រមាថចោទប្រកាន់, តុលាការ ICTY, ថ្ងៃទី២៧ ឧសភា ២០០៥, កថាខណ្ឌទី២២។

[32] **E219** សំណើ, កំណត់សម្គាល់*ខាងលើ* លេខ១ ត្រង់កថាខណ្ឌទី១០ (“ដោយពិចារណាលើធាតុផ្សំសត្យានុម័តដែលមានចែងនៅវិធាន៧៧(ក)...”) និង កថាខណ្ឌទី១២ (“ក្នុងករណីនេះ វាឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់ថា ហោ ណាំហុង ប្រព្រឹត្តដោយចេតនា និងដោយដឹងជាមុនថាអំពើរបស់គាត់ គឺរំខាន ឬ ជះឥទ្ធិពលមកលើសាក្សី ឬសាក្សីសក្តានុពល”)។

ការចោទប្រកាន់” ដែរ[33]។ ការពិនិត្យមួយទៅលើចម្លើយដែលភ្ជាប់ទៅនឹង ហោ ណាំហុង និងអំណះអំណាងនានារបស់មេធាវីការពារក្តីនៅក្នុងការគាំទ្រដល់សំណើរបស់ពួកគេ មិនបានបង្ហាញពីមូលដ្ឋានតាមផ្លូវច្បាប់មួយទេ។ ដូចដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានលើកស្នើឡើងដូច្នោះដែរ សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី គឺស្ថិតនៅឆ្ងាយពីការអនុវត្តទៅតាមបទដ្ឋានខ្ពស់មួយនៃការបង្ហាញភស្តុតាង និងឆ្ងាយពី *បំណងឧក្រិដ្ឋ* មួយ “ដោយចេតនាពិតប្រាកដ និងដឹងឮ” ថែមទៀតផង។

១២-នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះទាំងមូលបានចោទប្រកាន់ថា បានជ្រៀតជ្រែកចូលនៅក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ៖

> *វាជារឿងអកុសល ដែលអ្នកបន្តការពារកេរ្តិ៍ដំណែលរបស់ខ្មែរក្រហមខិតខំបង្វែរការយកចិត្តទុកដាក់ចេញពីកេរ្តិ៍មិតករបស់ខ្មែរក្រហម ក្នុងផលប្រយោជន៍នៃការការពាររបស់គេដែលបង្កហេតុឲ្យមានការយល់ច្រឡំមកលើឥស្សរជនសាធារណៈដូចជារូបខ្ញុំ។ ខ្ញុំចង់និយាយយ៉ាងខ្លីពីប្រវត្តិរបស់ខ្ញុំ ដើម្បីជម្រះឲ្យអស់នូវការខ្វែងគំនិតទាំងនេះ។ របបខ្មែរក្រហមគឺជារឿងសោកនាដកម្មមួយដែលនៅដក់ជាប់ នៅក្នុងអារម្មណ៍របស់ប្រជាជនកម្ពុជារហូតដល់សព្វថ្ងៃ។ ក្នុងនាមជាអ្នកទោសនៅក្នុងជំរុំបឹងត្របែកដែលនៅទីនោះខ្ញុំបានបាត់បង់ប្អូនស្រីពីរនាក់ ព្រមទាំងស្វាមី និងកូនរបស់គេ និងក្មួយស្រីម្នាក់ ក៏ដូចជាសហជីវិនជាច្រើន ខ្ញុំគ្មានអ្វីក្រៅពីការសោកស្តាយ និងការរំលែកទុក្ខលំបាករបស់ជនរងគ្រោះនិងក្រុមគ្រួសាររបស់គេ។ សូម្បីតែមកដល់សព្វថ្ងៃនេះក្តី ក៏ប្រជាជនកម្ពុជានៅតែបន្តរងទុក្ខដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ខ្មែរក្រហម។ ពួកខ្មែរក្រហមមិនគ្រាប់តែបានបំផ្លាញមនុស្សអស់មួយជំនាន់នោះទេ តែក៏បានបំផ្លាញស្ទើរតែទាំងអស់ផងដែរនូវអរិយធម៌ខ្មែរដែលមកទល់ពេលនេះយើងកំពុងតែបន្តស្តារឡើងវិញ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ គឺជាតុលាការច្បាប់ មិនមែនជាវេទិកានយោបាយនោះទេ។ ហើយខ្ញុំជឿជាក់ថា ការប៉ុនប៉ងធ្វើនយោបាយភាវូបនិយកម្មតុលាការនេះ ឬការធ្វើឲ្យមានការខ្វែងគំនិតគ្នា គឺជាទង្វើមិនសមស្របទេ។*

[33] **D314/1/12** សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា និងលោក អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់ កសចស លើសំណើសុំឲ្យកោះហៅសាក្សី, ថ្ងៃទី៨ មិថុនា ២០១០, កថាខណ្ឌទី៣៧ (សង្កត់ន័យបន្ថែមដើមដោយ*អក្សរទ្រេត*)។

> *ការសង្ឃឹមដ៏ធំធេងរបស់ខ្ញុំ គឺជាថ្ងៃយុត្តិធម៌មួយ នឹងរកឃើញនូវយុត្តិធម៌ និងកេរ្តិ៍ដំណែលរបស់ខ្មែរក្រហម ដែលនឹងត្រូវបោះចោល នៅក្នុងធុងសម្រាមប្រវត្តិសាស្ត្រ ដោយលែងមានអ្នកការពារ ឬការខ្វែងគំនិតគ្នាទៀត។*

១៣-អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនចាំបាច់ពិនិត្យមើលអ្វី ក្រៅពីអត្ថបទដោយផ្ទាល់អំពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នោះទេ ដើម្បីកំណត់ថាសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះមិនចោទជាការជ្រៀតជ្រែកចូលនៅក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់តុលាការឡើយ។ នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះគ្មានការគំរាមកំហែង ឬការបំភិតបំភ័យ ហើយថែមទាំងបានបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀតថា អវតក "ជាតុលាការច្បាប់ និងមិនមែនជាវេទិការនយោបាយនោះទេ"។

១៤- គឺវាមានប្រយោជន៍ណាស់ក្នុងការធ្វើឲ្យមានភាពខុសគ្នារវាងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលបានធ្វើឡើងដោយ ហោ ណាំហុង និងសេចក្តីថ្លែងដែលមេធាវីការពារក្តីលើកឡើងដែលថា សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការសម្រេចពីលើកមុនដោយអង្គជំនុំជម្រះអនុលោមតាមវិធាន៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ដែលនៅទីនោះ មេធាវីការពារក្តីបានចោទប្រកាន់ថាសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានថ្លែងថា "ឃាតករ និងជនដៃដល់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (ចារី) កំពុងតែការពារខ្លួន ដែលជាកិច្ចខំប្រឹងប្រែងមួយ ដើម្បីគេចពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មនានា។ គេគ្រប់គ្នាបានដឹងថា ប្រទេសរបស់យើងធ្លាប់មានរបបប្រល័យពូជសាសន៍ [ឥឡូវនេះ] យើង និងពិភពលោក បានកំពុងដំណើរការកាត់ទោសពួកគេ"[34]។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីដែលលើកឡើងសំដៅទៅលើជនជាប់ចោទម្នាក់ដោយចំឈ្មោះ (ក៏ដូចជាជនជាប់ចោទជាក្រុមដែរ) និងបានថ្លែងថា គាត់មានពិរុទ្ធ "ជាឃាតករ និងជាជនដៃដល់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (ចារី)"[35]។ អង្គជំនុំជម្រះបានរកឃើញថា ការចោទប្រកាន់អំពីការធ្វើសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយរបស់លោក

---

[34] ឯកសារលេខ **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើលើសំណើសុំឲ្យចាត់វិធានការណ៍ជាបន្ទាន់តាមវិធាន៣៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កខាខណ្ឌទី៨។

[35] ឯកសារលេខ **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យចាត់វិធានការណ៍ជាបន្ទាន់តាមវិធាន៣៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី៨-៩។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបានបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀថាពាក្យជាក់លាក់ទាំងនោះដែលនៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គឺជាចំណុចស្នូលនៃសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ខ្លួន៖ "ជាពិសេសការប្រើពាក្យ ឃាតករ និងជាជនដៃដល់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ (ចារី)" ដែលហាក់ដូចជាការផ្តុះបញ្ចាំងនូវទស្សនៈមួយដែលថា ជនជាប់ចោទ នួន ជា មានពិរុទ្ធភាព ទោះបីជារូបគាត់មិនទាន់ត្រូវតុលាការរកឃើញតាមផ្លូវច្បាប់ថាមានពិរុទ្ធភាពក៏ដោយ"។ *ដូចគ្នានឹងខាងលើ កន្លែងដែល* ត្រង់កថាខណ្ឌទី២៦។

នាយករដ្ឋមន្ត្រី បើសិនជាពិតមែននោះ គឺជាការបំពេញទៅតាមបទដ្ឋានស្តីពី "ការជឿដោយសមហេតុសមផល" ពីព្រោះសេចក្តីអត្ថាធិប្បាយនេះមាន "វិសមិតភាពគ្នាជាមួយនឹងគោលការណ៍ស្តីពីការសន្មតជាមុនថាមិនទាន់មានទោស" ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ "គឺជាការប្រថុយប្រថានក្នុងការបកស្រាយថាជាការព្យាយាមក្នុងការប្រើឥទ្ធិពលដោយមិនត្រឹមត្រូវទៅលើចៅក្រម ដែលទទួលបន្ទុកលើរឿងក្តីនេះ"[36]។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ដោយលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គឺមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលជាលទ្ធផលនៃសាលក្រម នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Ribemont* ដែលក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានលើកយកមកអះអាង ដើម្បីគាំទ្រដល់មូលហេតុរបស់ពួកគេនៅទីនេះ ជាងមូលហេតុណាមួយក្នុងចំណោមមូលហេតុដែលមាននៅក្នុងការចោទប្រកាន់ចំពោះសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់លោក ហោ ណាំហុង ដែលកំពុងតែមានបញ្ហាផងដែរ។ នៅក្នុងករណីរឿងក្តីរបស់ *Ribemont* "មានមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់មួយចំនួននៅក្នុងក្រសួងខាងនគរបាលរបស់បារាំងបានលើកឡើងចំឈ្មោះរបស់លោក Allenet de Ribemont ដោយគ្មានការលាក់លៀម និងគ្មានលក្ខណៈពិសេសណាមួយ ថាជាអ្នកញុះញង់ម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកផ្សេងៗទៀត នៅក្នុងបទឃាតកម្មមួយ ដែលហេតុនេះ គាត់គឺជាជនសមគំនិតនៅក្នុងបទឃាតកម្មនោះ"[37]។ ដើម្បីឲ្យកាន់តែជាក់លាក់ជាងនេះទៀត នៅក្នុងករណីរបស់ *Ribemont* នេះ នាយកនៃនាយកដ្ឋានស៊ើបអង្កេតផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនៃទីក្រុងប៉ារីសដែលជាផ្នែកនៅក្នុងក្រុម"ដែលដឹកនាំការស៊ើបអង្កេតក្នុងករណីនេះ"[38] បានធ្វើសេចក្តីសង្កេតមួយថា"លោក Allenet de Ribemont [គឺជា]អ្នកញុះញង់រឿងឃាតកម្មនេះ"[39]។ សេចក្តីសង្កេតនោះត្រូវបាន "ធ្វើឡើងព្រមពេលគ្នាជាមួយនឹងកិច្ចស៊ើបសួរ [និងដែលត្រូវបាន]ធ្វើការពន្យល់ដោយសារអត្ថិភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរនោះ និងមានចំណងទាក់ទងគ្នាផ្ទាល់ជាមួយកិច្ចស៊ើបសួរនោះ"[40]។ ដូចគ្នា

---

[36] ឯកសារលេខ **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យចាត់វិធានការជាបន្ទាន់តាមវិធាន៣៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២៩។

[37] *ករណីរឿងក្តីរបស់* Allenet de Ribemont *ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង*, ពាក្យសុំលេខ 15175/89, សាលក្រម, តុលាការសិទ្ធិមនុស្សនៃទ្វីបអឺរ៉ុប (ECtHR), ចុះថ្ងៃទី១០ កុម្ភៈ ១៩៩៥, កថាខណ្ឌទី៤១។

[38] *ករណីរឿងក្តីរបស់* Allenet de Ribemont *ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង*, ពាក្យសុំលេខ 15175/89, សាលក្រម, តុលាការសិទ្ធិមនុស្សនៃទ្វីបអឺរ៉ុប (ECtHR), ចុះថ្ងៃទី១០ កុម្ភៈ ១៩៩៥, កថាខណ្ឌទី៣៧។

[39] *ករណីរឿងក្តីរបស់* Allenet de Ribemont *ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង*, ពាក្យសុំលេខ 15175/89, សាលក្រម, តុលាការសិទ្ធិមនុស្សនៃទ្វីបអឺរ៉ុប (ECtHR), ចុះថ្ងៃទី១០ កុម្ភៈ ១៩៩៥, កថាខណ្ឌទី១១។

Case of Allenet de Ribemont v. France, Application No. 15175/89, Judgement, ECtHR, 10 February 1995, para. 11.

[40] *ករណីរឿងក្តីរបស់* Allenet de Ribemont *ទល់នឹង ប្រទេសបារាំង*, ពាក្យសុំលេខ 15175/89, សាលក្រម, តុលាការសិទ្ធិមនុស្សនៃទ្វីបអឺរ៉ុប (ECtHR), ចុះថ្ងៃទី១០ កុម្ភៈ ១៩៩៥, កថាខណ្ឌទី១១។

នេះដែរ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានបញ្ជាក់ម្តងហើយម្តងទៀតថា ការរំលោភទៅលើគោលការណ៍ស្តីពីការសន្មតជាមុនថាមិនទាន់មានទោស ដែលជាលទ្ធផលបណ្តាលមកពីការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដោយមន្ត្រីណាម្នាក់បានកើតមានឡើងនៅពេលដែលមាន "*ការប្រកាសពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទ* ដោយមន្ត្រីសាធារណៈណាម្នាក់នៅមុនពេលតុលាការចេញសាលក្រម"[41]។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការសាកល្បងនោះថាតើសេចក្តីសង្កេតរបស់មន្ត្រីណាម្នាក់នោះ "វានឹងបង្កើតបានទៅជាសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលមានវិសមិតភាពជាមួយនឹងគោលការណ៍ស្តីពីការសន្មតជាមុនថាមិនទាន់មានទោសដែរ ឬទេ?"[42]។

១៥- ការធ្វើឱ្យមានភាពខុសគ្នាស្រឡះគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍នូវសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់របស់ *Ribemont* និងរបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី សេចក្តីថ្លែងរបស់លោក ហោ ណាំហុង ដែលបានចោទប្រកាន់ គឺមិនបាននិយាយយោងទៅលើជនជាប់ចោទណាម្នាក់នៅក្នុងចំណោមជនជាប់ចោទនានានោះទេ ហើយក៏មិនបានបញ្ចេញជាមតិស្តីពីពិរុទ្ធភាព*របស់នរណាម្នាក់ អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយ*ជាទូទៅ ឬដោយជាក់លាក់នោះដែរ។ មេធាវីការពារក្តីបានទទួលស្គាល់ថា សេចក្តីថ្លែងនោះ សូម្បីតែលើកយោងទៅលើប្រភេទនៃ "មេដឹកនាំ" ខ្មែរក្រហមក្នុងលក្ខណៈទូលំទូលាយទេ ក៏មិនបានយោងនិងបានបន្ទាបចំពោះការអះអាងដែលថា "ការលើកឡើងថាកេរ្តិ៍តំណែលរបស់ខ្មែរក្រហមមិនអាចការពារបាន យ៉ាងហោចណាស់ក៏ *បានបង្ហាញថា* មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមមិនសមនឹងទទួលបានការការពារក្តី"[43]។ ការថ្កោលទោសទៅលើ "កេរ្តិ៍តំណែលរបស់ខ្មែរក្រហម" ដែលមានលក្ខណៈទូលំទូលាយទាំងនៅក្នុងស្រុក ក៏ដូចជា នៅអន្តរជាតិនោះ គឺមិនមានការទាក់ទងគ្នាជាមួយនឹងពិរុទ្ធភាព ឬគ្មានទោសរបស់សមាជិកដោយឡែកណាម្នាក់នៃមេដឹកនាំរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក្នុងបទឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយនោះឡើយ ហើយសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលកំពុងជាបញ្ហា គឺទាក់ទងទាំងស្រុងជាមួយនឹងការសន្មតថាគ្មានទោសរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ០០២ ពីបទឧក្រិដ្ឋកម្មណាមួយនោះឡើយ។

---

[41] ឯកសារលេខ **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើលើសំណើសុំឱ្យចាត់វិធានការណ៍ជាបន្ទាន់តាមវិធាន៣៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី១៨។ (សង្កត់ន័យបន្ថែមដោយអក្សរទ្រេត)

[42] ឯកសារលេខ **E176/2** សេចក្តីសម្រេចលើលើសំណើសុំឱ្យចាត់វិធានការណ៍ជាបន្ទាន់តាមវិធាន៣៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចុះថ្ងៃទី១១ ឧសភា ២០១២, កថាខណ្ឌទី២៩។

[43] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៩។

១៦-នៅក្នុងការពិនិត្យមើលឡើងវិញលើសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់លោក ហោ ណាំហុង ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ គឺមានភាពច្បាស់លាស់ដូចគ្នាដែរថា ផ្ទុយពីការលើកឡើងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី គឺមិនបានលើកយោងទៅលើ"បញ្ហានានាទាក់ទងអង្គហេតុដែលជា*បញ្ហាដែលកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងការពិនិត្យសម្រេចរបស់តុលាការ*"ទេ[44]។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះអាចមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ដោយផ្ទាល់អំពីការកំណត់បទចោទលើសេចក្តីថ្លែងដែលខ្លី និងមានបំណងមិនច្បាស់របស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តីនោះ គឺវាដាច់ចេញឆ្ងាយពី "ស្ថានភាពបង្ខិតបង្ខំ"[45] និង "ការខំព្យាយាមដោយត្រង់ៗឥតលាក់លាម និងដែលមិនអាចអនុគ្រោះឲ្យបាន ក្នុងការបញ្ចុះបញ្ចូលចៅក្រមនានានៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង អំពីការសម្រេចទាក់ទងនឹងអង្គហេតុនៃអត្ថបទដែលធ្វើឡើងក្រៅច្បាប់របស់លោក ហោ ណាំហុង"[46] ដែលមេធាវីការពារក្តីបានខំស្វែងរកកំណត់បទចោទក្នុងរឿងនេះ។

១៧-ថ្វីត្បិតតែ ឬប្រហែលជាដោយហេតុមកពីការខ្វះអត្ថបទសម្រាប់គាំទ្រចំពោះការអះអាង អំពីការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ មេធាវីការពារក្តីបានធ្វើជាសំអាងផ្សេងៗដែលមិនមានភាពរឹងមាំ ក្នុងការប៉ុនប៉ងបង្កើតនូវរូបភាពដែលជាការជ្រៀតជ្រែក។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីបានពោលអះអាង ដោយគ្មានអ្វីគាំទ្រ ថាសេចក្តីថ្លែងគឺមានប្រផ្នូលកាន់តែច្បាស់ថានឹងមានហេតុអាក្រក់កើតឡើងដោយសារតែមុខតំណែង "ដែលមិនអាចប៉ះពាល់បាន"របស់ ហោ ណាំហុង ដែលជារដ្ឋមន្ត្រីរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា"[47]។ គេបានខំប្រឹងស្វែងរកការគាំទ្រចំពោះសំណើរបស់គេ ដោយឲ្យ ហោ ណាំហុង ទទួលខុសត្រូវចំពោះរាល់សកម្មភាពរបស់សមាជិកណាម្នាក់របស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដែលទាក់ទងទៅនឹងសំណុំរឿងលេខ០០២, ០០៣ និង០០៤[48]។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីខំព្យាយាមទម្លាក់ទៅលើ ហោ ណាំហុង ដើម្បីធ្វើមិនឲ្យមានលទ្ធភាពរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ក្នុងការយកចិត្តទុកដាក់គោរពតាមការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបាន[49]។ ហើយ

---

[44] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១២។

[45] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៤។

[46] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៤។

[47] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៤។

[48] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៧។

[49] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៤។ (" បន្ថែមពីលើនេះ កត្តាដែលដូចគ្នាទាំងនេះ ព្រមជាមួយនឹងតួនាទី "ដែលមិនអាចប៉ះពាលបាន" របស់ ហោ ណាំហុង ដែលជារដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា [*sic!*] ត្រូវតែបានគេយល់ឃើញថា ជាការប៉ុនប៉ងមួយដើម្បីជះឥទ្ធិពលមកលើអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង — ជាពិសេសភាពជាសមាជិកកម្ពុជា— ដើម្បីបន្តបំបិទមាត់មេធាវីការពារក្តីលើបញ្ហានានា ដែលរដ្ឋាភិបាលបច្ចុប្បន្នមិនពេញចិត្ត")។

ថែមទាំងបានព្យាយាមលើកឡើងថា អត្ថាធិប្បាយនេះ "ពិតជាមានផលប៉ះពាល់ទោះបីមិនមានបំណងជាក់លាក់ក៏ដោយ"[50] ដើម្បីបង្អាក់ដល់ការព្យាយាម*របស់មេធាវីការពារក្តី* ក្នុងការបន្តធ្វើការសួរដេញដោលមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹង ហោ ណាំហុង ដែលការទាមទារអាចបង្ហាញឲ្យឃើញថាគឺមិនពិត[51]។

១៨- ការលើកសំអាងរបស់ក្រុមមេធាវីការពារក្តី ដែលគាំទ្រចំពោះការពោលអះអាងអំពីការចូលជ្រៀតជ្រែកនៅក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ គឺជាការបន្លំភ្នែក។ គេខំប្រឹងយកស្លាបព្រាស្បែកជើងជួយគាស់បញ្ចូលក្នុងសំណើសុំរបស់គេ កាលពីមុនដែលការខំព្យាយាមរបស់គេ បានត្រូវបរាជ័យក្នុងការបង្ខំឲ្យ ហោ ណាំហុង មកផ្តល់សក្ខីកម្ម[52]។ ក្រុមមេធាវីការពារក្តីក៏បានខំស្វែងរកផងដែរ ក្នុងការដាក់បញ្ចូលក្នុងបញ្ជីដែលគាំទ្រចំពោះការចោទប្រកាន់របស់ខ្លួនថា ហោ ណាំហុង ធ្លាប់បានប្តឹងទៅតុលាការ ដើម្បីឲ្យដោះស្រាយ[53]។ ការទុកចោលដោយឡែកនូវការខំព្យាយាមដើម្បីផ្តល់នូវសំណងជួសជុលដល់បុគ្គល*តាមរយៈប្រព័ន្ធតុលាការ* គឺមិនអាចចាត់ទុកថាជាការជ្រៀតជ្រែកចូលនៅក្នុងកិច្ចការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់តុលាការទេ ហើយក៏វាមិនមានតម្លៃអ្វីដែរ សូម្បីតែផ្អែកតាមការរៀបរាប់ដោយផ្ទាល់របស់ក្រុមមេធាវីក្តីក៏ដោយ ក៏បណ្តឹងទាំងនេះមិនមានជាប់ទាក់ទងនឹងសក្ខីកម្មនៅចំពោះមុខ អវតក បានកើតឡើងដោយផ្នែកខ្លះនៅក្នុងតុលាការក្រៅប្រទេស និងដែលស្ថិតក្នុងករណីមួយដែលមាន អវតក មានអត្ថិភាព។ បញ្ហាទាំងនេះមិនមានតម្លៃជាភស្តុតាងនោះទេ នៅក្នុងការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងលើការចោទប្រកាន់នេះ។

១៩- ដូចគ្នានេះដែរ ការអះអាងបន្ថែមដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងសេចក្តីបន្ថែមខាងចុង គឺជាការសន្មតទៅលើសេចក្តីថ្លែងរបស់ ឯឧ. ហោ ណាំហុង ដែលគេបានលើកឡើងចោទប្រកាន់។ ដូចដែលបានពន្យល់នៅខាងលើស្រាប់ សហព្រះរាជអាជ្ញាពុំមានការជឿជាក់ទេថា សេចក្តីថ្លែងដែលគេបានលើកឡើងចោទប្រកាន់នេះ គឺមានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្កើតបានជាមូលហេតុអាចឲ្យជឿបានមួយ ដែលថាមានការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ តាមវិធាន៣៥ នោះឡើយ។ ការណ៍នេះ

[50] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី១៨។

[51] *សូមអាន ឧទាហរណ៍ដូចជា,* ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី៩ សីហា ២០១២ ។ កថាខណ្ឌទី៧៧-៨២។ ប្រតិចារឹក ចុះថ្ងៃទី១៥ សីហា ២០១២, កថាខណ្ឌទី៣៦ -៤៨។

[52] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី ៥,១៥ និង១៦។

[53] ឯកសារលេខ **E219** សំណើសុំ, កំណត់សម្គាល់លេខ ១ *ខាងដើម* ត្រង់កថាខណ្ឌទី ៤។

អនុវត្តបានទាំងសាក្សីនានាពីមុៗ និងទាំងសាក្សីនានាខាងក្រោយ។ បន្ថែមលើនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ឃើញថា សេចក្ដីអត្ថាធិប្បាយរបស់ ភី ភួន ដែលគេបានចោទប្រកាន់ ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្ដល់សក្ខីកម្មរបស់គាត់ សូម្បីតែថាវាពិតក៏ដោយចុះ ក៏វាពុំមែនត្រូវបានធ្វើ ឡើងទៅតាមរបៀបមួយដែលមានទម្ងន់ខាងផ្លូវច្បាប់ណាមួយទៅលើសក្ខីកម្មដែលគាត់បានផ្ដល់ឲ្យ អង្គជម្រះសាលាដំបូងនោះដែរ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏សហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើការអះអាងជាថ្មីម្ដងទៀតពីគោលការណ៍សំខាន់ៗដែលត្រូវបានការពារដោយវិធាន ៣៥ ដែលត្រូវចងចាំថា គឺជាការប្រើប្រាស់នូវអំណាចរបស់ខ្លួន*ដែលបានពិចារណាបានយ៉ាងល្អ* ដែលធ្វើជាវិភាគទានដល់ប្រសិទ្ធភាពនៃអំណាចរបស់ខ្លួន។ សហព្រះរាជអាជ្ញាធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានថា ការលើកឡើងចោទប្រកាន់មួយនេះ មិនបានចង្អុលភ័ស្ដុតាងថាត្រូវមានចំណាត់ការបន្ថែមទៀត តាមវិធាន ៣៥ នោះឡើយ។

IV. ដំណោះស្រាយដែលបានស្នើសុំ

អាស្រ័យហេតុដូចខាងលើនេះ មេធាវីការពារក្ដីមិនបានចង្អុលបង្ហាញភ័ស្ដុតាងគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការតវ៉ារបស់ខ្លួន ដោយផ្អែកតាមវិធាន៣៥នៃវិធានផ្ទៃក្នុងឡើយ ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាស្នើដោយគោរពដល់អង្គជំនុំជម្រះមេត្តាបដិសេធចោលនូវសំណើ និង សេចក្ដីបន្ថែមនេះទាំងស្រុង៕

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី២៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១២	**លោកស្រី ជា លាង** សហព្រះរាជអាជ្ញា	ភ្នំពេញ	[signature]
	លោក Andrew CAYLEY សហព្រះរាជអាជ្ញា		[signature]